

BOSANSKOHERCEGOVAČKI DIJALEKTOLOŠKI ZBORNIK, knjiga III, Institut za jezik i književnost, Odjeljenje za jezik, Sarajevo, 1982, 356 str.

Treća knjiga Bosanskohercegovačkog dijalektološkog zbornika sadrži tre rada: *Ikavskošćakavski govori zapadne Bosne* (II dio: Akcentat, Oblici, Tekstovi) Asima Pece (od 7. do 258. strane), *Onomastička građa Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka* Dragomira Vujičića (od 261. do 305. strane) i *Bibliografija radova o bosanskohercegovačkim govorima (od 1978. do 1981. godine)*, koju je pripremila Jasna Hadžimejlić (309—356. str.).

Rad prof. Pece direktan je nastavak iz prve knjige Zbornika, u kojoj su objavljeni Uvod i Fonetika. Objavljivanjem i drugog dijela dijela monografije uspješno je realizovana nakana autora da opiše jedan ikavskošćakavski govor i da ujedno odgovori na niz pitanja koja postavlja šćakavizam kao fenomen, a naša je dijalektologija obogaćena vrijednim prilogom.

I drugi je dio opisa ikavskošćakavskih govora zapadne Bosne prof. Pece obiman: zauzima prvih 258 strana od ukupnih 356 stranica Zbornika.

Analiza akcenatskog sistema pokazuje da ovo područje pripada novoštokavskoj akcenatskoj sistemi, koja je vrlo bliska klasičnoj Vuk-Daničićevoj akcentuaciji. Pored navođenja osnovnih značajki toga sistema, u radu se detaljno govori i o specifičnostima (karakterističnim za ovu regiju (d (dóci — dóc; lèci:lèc itd.).

U odjeljku o oblicima izneseni su likovi zabilježeni u pisanim dokumentima i upoređeni sa materijalom koji nudi savremena govorna situacija ove zone. Ta poređenja svjedoče o kontinuiranim štokavskim razvojnim tendencijama zapadnobosanske šćakavštine. Arhaizmi na koje nailazimo, kao što su, npr., stariji oblici dativa (*baci pilićom, daj unukom*), instrumentala (*sa sinovi, pred strážari; sa ovim blòkovim*) i lokativa množine (*u svàtovi, na vòlovi, bijo sam u Štòbljani; u zùbim*), samo potvrđuju rečenu konstataciju da su se novoštokavski impulsi na ovom tlu javili kasnije i da su bili slabijeg intenziteta nego u istočnohercegovačkoj zoni.

Posebno je ukazano na neke specifičnosti zapadnobosanske antroponimije. Tako nazivi za supruge, izvedeni sufiksom *-ica* od prisvojnih pridjeva tipa *Mújin, Ibrin*, imaju akcentat koji je povučen prema kraju riječi: *Mujìnica/Mujìnca, Ibrìnica/Ibrìnca*, iako su, kao dubletni, potvrđeni i likovi sa tipičnim hercegovačkim akcentima (*Méhìnica/Méhìnca*), kao i oni karakteristični za ijekavskošćakavski govorni tip, samo bez dužine na prvom slogu (*Mehìnica*).

U ovoj zoni javljaju se muški i ženski hipokoristici sa *-e* u nominativu: *Húse, Múste, Pére; Káde, Fáte, Máre*, kao i dvosložni ženski hipokoristici na *-o*, sa dugouzlaznim akcentom na prvom slogu, tipa *Kádo, Ájko*. Javljaju se i ženska lična imena bez obilježja hipokorističnosti, sa nominativom na *-e*: *Kadíre, Muníre*.

Bogatstvo leksike ogleda se i u tvorbi pridjeva. Citiramo nekoliko potvrda: *ugostljivi ljudi* (Izačić, Pokoj), *měđni kāmēn* (B. Krupa), *dānjski vōz* (Bužirn), *ciivilskā rōba* (Bihać), *badāvnijēg hljēba* (K. Vakuf), *djēčinjēg šēcera* (Bihać), *džāmijskā zemlja* (K. Vakuf), *prēdane dimije* (Izačić), *nāsljedni zēt* (B. Petrovac), *pāntljiva čōvika* (Sokolac), *čōjekove māchē, ōvčārski krāj* (B. Petrovac), *vūčno mjesto, vūčārno mjesto* (Gata), *temeljiskī kāmēn* (Ostrožac), *nepreznātljiva čōvika* (Izačić), *strūjni špōret* (Stijena), *po stāračkom ōbičaju* (Srblijani), *krečārs-kī rādnik* (Izačić), *svādljiva djēca* (Otoka) (str. 144).

Radi što potpunijeg uvida u evoluciju ovih govora, na petnaestak strana dato je nekoliko pisanih spomenika nastalih na ovom području od 16. do 18. vijeka, kao i nekolicina priloga iz savremene govorne situacije.

U zaključku se podvlači da su šćakavski govori, koji su se smjestili između čakavskih i štokavskih govora, jedna vrsta *prelaznih* govora, ali je nesumnjiv njihov štokavski karakter.

Priložena je i karta zapadne Bosne, a u indeksu je dat spisak tiptičnijih osobina ovih govora, i odnosi se na oba dijela monografije.

Dr Vujičić se prihvatio jednog teškog i nezahvalnog posla: obrađe građe iz zaostavštine Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka, koju je on namjeravao svojevremeno da objavi pod naslovom *Prirodno blago* (prije sto godina). Pored građe (str. 271. do 305), ovaj rad sadrži i predgovor Vujičićev o Mehmed-begu Kapetanoviću i o načinu na koji se njegova građa prezentira savremenom čitaocu (261—269. str.). A sama građa predstavlja, u stvari, popunjene upitnike koje je Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak slao bosanskim i hercegovačkim kotarskim načelnicima u dva navrata (1883. i 1885. godine), upitnike koji su sadržavali: imena tekućih voda, imena poznatijih vrela, imena znamenitijih planina, imena raznovrsnih riba, imena u gradu postojećih mahala, imena voća, imena znamenitijih polja, imena znamenitijih ptica, imena brda. Svaki od prispjelih »izkaza« (popunjenih upitnika) ne sadrži u sebi sve odgovore, pa su, dakako, različite vrijednosti. Tako, npr., za »Cazin kotar« navedeno je 90, a za »Bihać kotar« blizu 100 naziva samo za vrela, dok je prnjavorski, stolački ili sarajevski kotar slabo obrađen.

Bibliografija radova o bosanskohercegovačkim govorima od 1978. do 1981. godine J. Hadžimejlić nastavlja je tekuće bibliografije na stranicama Zbornika. U korpus su, međutim, uneseni i neki dodatni časopisi i proširen spisak radova »u kojima se na izvjestan način dotiče i bosansko-hercegovačka dijalekatska problematika«.

Senahid Halilović